

וכי אטו שאין נשבעין לעבור על המצוות
מהכא – מ"לא יחל דברו" – נפקא ליה
[מכאן הוא נלמד]!?

והרי מהתם – מפסוק אחר נפקא ליה!?

דתניא:

יכול נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל,
יכול יהא חייב?

תלמוד לומר בפרשת קרבן שבועת ביטוי: א-12
"או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או
לחיטיב", מה "הטבח" רשות, אף "הרעה"

דאמר "ישיבת סוכה עלי" [כלומר: שאמר
"סוכה לישיבתה עלי"⁽⁷⁾], שאסר את
הישיבה עליו, ולכן הוא חל.⁽⁸⁾

והא – שבועה שאינה חלה לבטל מצוה
– דאמר "שבועה שלא אשב בסוכה",
והיות ואוסר את עצמו בישיבה, אין
השבועה חלה.

תו מקשינן על המקור שאמר רב גידל לדין
"אין נשבעין לעבור על המצוות" ממה
שנאמר: "לא יחל דברו" אבל מיחל הוא
לחפצי שמים:

ג. הרשב"א לעיל טו ב כתב, ש"הנאת
תשמישך עלי" אין זה נדר בדבר שאין בו ממש,
"דכיון שהוא מזכיר את שם החפץ שאוסר הנאת
תשמישו עליו, אף על פי שאינו מזכיר בפיו
ובלשונו האיטור, אלא על הנאתו, הרי הוא
כאילו אסר את החפץ להנאתו, וכן ראיתי
למקצת רבני צרפת ז"ל בתוספות גבי ישיבת
סוכה עלי"; ואולם מדברי הר"ן שכתב לעיל גבי
"הנאת תשמישך עלי" שהוא נדר בדבר שאין בו
ממש, ולא הביא את דברי התוספות שהביא כאן,
נראה ש"הנאת תשמישך עלי" הרי זה דומה
ל"קונם שאני ישן" שאין זה חשוב כמזכיר את
שם החפץ.

8. כתב הר"ן: ואם תאמר ואפילו אם אמר
"ישיבת סוכה עלי" למה אסור בישיבה של
מצוה, והא כיון ד"מצוות לאו ליהנות ניתנו" הרי
אינו נהנה מן הסוכה כלל!?

וכתב: "תירצו בתוספות: דמכל מקום כיון
שאסר ישיבתה עליו, אע"פ שאין לו בו הנאה,
חל, ולפי זה אמר קונם זריקת צרור לים עליו,
אסור, אע"פ שאין לו בזריקתו הנאה אסור
לזורקו", ומכל מקום כתב הר"ן שאם לא אסר

ורבינו עקיבא איגר [מהדורא תניינא סימן
קלח] הזכיר סברא "דגם הנאת ישיבה בכלל
המצוה, ד"תשבו כעין תדורו" כתיב, היינו
אכילה ושתייה וטיוול, והכל בכלל המצוה",
וראה שם.

7. א. כן ביאר הר"ן, ומשום שאם לא כן הוי נדר
על דבר שאין בו ממש שאינו חל אלא מדרבנן;
וביאר הר"ן שרבא לא דקדק בלשון, אלא
לאפוקי מלשון "הנאה" שאמר אביי.

ואולם הביא בשם התוספות, שאפילו אם
אמר "ישיבת סוכה עלי" אין זה חשוב דבר שאין
בו ממש, "דלא מיקרי דבר שאין בו ממש אלא
בשאינו מזכיר שם החפץ שאוסר עליו, כגון
שאני ישן שאני מדבר, אבל כשמזכיר החפץ
הנאסר דבר שיש בו ממש הוא.

ב. ולמדנו מדברי התוספות: שהאומר "קונם
שאני ישן" אין זה נקרא שהזכיר שם החפץ, ואף
שאלו היה אומר "קונם גופי בשנינה" ודאי
שהיה מועיל כמו "קונם עיני בשנינה"; והטעם
בזה הוא על דרך שנתבאר לעיל בהערה בשם
הגר"ד פוברסקי זצ"ל, ש"אני" אינו כולל את
אבריו של האדם, אלא את אישיותו.